

Spis treści:

■ Aktualności

- Fundusz norweski dofinansuje ochronę różnorodności biologicznej i ekosystemów 1
- Stawki opłat za korzystanie ze środowiska na 2013 rok 2
- Ścieki i hałas – stawki kar w 2013 roku 3
- Maksymalne stawki opłat produktowych na rok 2013 4
- Stawki opłat za usunięcie drzew i krzewów oraz stawki kar za zniszczenie zieleni na rok 2013 4

■ Porady prawne

- Projekt ustawy o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi 5
- Usługa usuwania azbestu obciążona 8% stawką VAT 8

■ Temat numeru

- Funkcjonowanie rynku EU ETS według dokumentu KE 10

■ Finanse

- Dofinansowanie w ramach programu Efektywne wykorzystanie energii (Część 2) 13
- Strategia działania NFOŚiGW na lata 2013-2016 14

§ Aktualności

Fundusz norweski dofinansuje ochronę różnorodności biologicznej i ekosystemów

Do końca roku Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, wspólnie z Ministerstwem Środowiska – Operatorem Programu, ogłoszą nowy program, finansowany przez Norwegię, Liechtenstein oraz Islandię z Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Program ma na celu ochronę ekosystemów i różnorodności biologicznej w Polsce.

Wnioskodawcy, którzy przejdą przez ścieżkę konkursową naboru otwartego i podpiszą z Funduszem umowę, będą mogli uzyskać bonus w postaci dodatkowych środków z funduszu współpracy bilateralnej w wysokości 100% wnioskowanej kwoty z przeznaczeniem na nawiązanie i rozwój współpracy z partnerem z krajów darczyńców. Ogólna kwota przeznaczona na bonusy wynosi ok. 350 tys. euro.

25 października br. w siedzibie Funduszu odbyło się spotkanie w spr-

wie współpracy w ramach Programu Operacyjnego PL02 ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Strony wyraziły zainteresowanie współpracą w ramach ochrony różnorodności biologicznej, w szczególności zagrożonych gatunków roślin i zwierząt oraz siedlisk przyrodniczych. Zadeklarowały również wymianę doświadczeń w zarządzaniu obszarami chronionymi (w tym również morskimi) oraz w inwentaryzacji i zwalczaniu inwazyjnych gatunków obcych.

Podczas spotkania ustalono, iż dwustronna współpraca ma polegać m.in. na organizacji konferencji, wyjazdów studyjnych i warsztatów tematycznych między polskimi i norweskimi instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi, działającymi w obszarze ochrony różnorodności biologicznej. Uruchomienie programu planowane jest na ostatnie dni grudnia 2012 r. ■

Redakcja

Szanowni Państwo!

Z przyjemnością przekazuję w Państwa ręce listopadowy numer serwisu informacyjno-doradczy „Opłaty i fundusze w ochronie środowiska”.

W aktualnościach informujemy o stawkach opłat i kar na 2013 rok.

Z artykułu zawartego w dziale Porady prawne dowiedzą się Państwo o opłatach wynikających z projektowanej

ustawy o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi.

Tematem numeru jest funkcjonowanie europejskiego systemu handlu emisjami w latach 2008-2011 i przewidywane funkcjonowanie rynku dwutlenku węgla w trzeciej fazie (2013-2020).

Od 2 listopada do 21 grudnia 2012 r. trwa nabór wniosków w ramach programu Efektywne wykorzystanie energii. Część 2). W dziale finanse przedstawiamy również strategię działania NFOŚiGW na lata 2013-2016.

Zachęcam do zapoznania się z pozostałymi artykułami. Wierzę, że informacje zawarte w tym numerze spełnią Państwa oczekiwania i okażą się pomocne w pracy.

Z wyrazami szacunku,
Wydawnictwo Verlag Dashofer

Anna Podgórska

Anna Podgórska
Redaktor odpowiedzialny
e-mail: podgorska@dashofer.pl
tel. (22) 559 36 43

§ Aktualności

Stawki opłat za korzystanie ze środowiska na 2013 rok

22 października opublikowane zostało Obwieszczenie Ministra Środowiska w sprawie wysokości stawek opłat za korzystanie ze środowiska na rok 2013.

Zgodnie z art. 291 ust. 1 Ustawy – Prawo ochrony środowiska z dniem 1 stycznia każdego roku jednostkowe stawki opłat za korzystanie ze środowiska podlegają podwyższeniu w stopniu odpowiadającym średniorocznemu wskaźnikowi cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem. Do 31 października każdego roku Minister Środowiska ogłasza wysokość stawek opłat za korzystanie ze środowiska na rok następny.

Górne jednostkowe stawki opłat za korzystanie ze środowiska w 2013 roku zostały określone w załączniku 1 do obwieszczenia.

Tabela 1. Górne jednostkowe stawki opłat za korzystanie ze środowiska na rok 2013

Lp.	Przedmiot opłaty	Górna jednostkowa stawka opłaty
1	Gazy lub pyły wprowadzane do powietrza	371,43 zł/kg
2	Substancje wprowadzane ze ściekami do wód lub do ziemi	238,14 zł/kg
3	Wody chłodnicze wprowadzane do wód lub do ziemi	27,20 zł/dam ³
4	Umieszczenie odpadów na składowisku	272,10 zł/Mg
5	Pobór wody podziemnej	4,04 zł/m ³
6	Pobór wody powierzchniowej śródlądowej	2,10 zł/m ³
7	Powierzchnia, z której odprowadzane są ścieki, o których mowa w art. 3 pkt 38 lit. c Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska	4,04 zł/m ²
8	Za każde rozpoczęte 100 kg przyrostu masy ryb innych niż łososiowate lub innych organizmów wodnych w ciągu cyklu produkcyjnego w obiektach chowu lub hodowli tych ryb lub tych organizmów, o ile zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 3 pkt 38 lit. g Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska	26,03 zł

Jednostkowe stawki opłat za korzystanie ze środowiska na rok 2013 zo-

stały określone w załączniku 2 do obwieszczenia. Obwieszczenie wcho-

dzi w życie 1 stycznia 2013 roku. ■

Redakcja

NASI STALI EKSPERCI:

dr Michał Kuliński, adwokat. Wspólnik w kancelarii *Battara Bartoszek Kuliński BBK*. Studiował na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego. Ukończył Centrum Prawa Amerykańskiego – Levin College of Law University of Florida przy WPiA UW oraz Studium Bezpieczeństwa Narodowego przy Instytucie Stosunków Międzynarodowych UW.

Krzysztof Choromański, współwłaściciel i Członek Zarządu Biura Konsultacyjnego KOBIKO Sp. z o.o. odpowiedzialny za zarządzanie projektami (ekonomiczne zagadnienia ochrony środowiska oraz przygotowanie i realizacja przedsięwzięć inwestycyjnych w zakresie infrastruktury ochrony środowiska i gospodarki komunalnej).

Anna Wojniak-Bieńko, uprawniony weryfikator rocznych raportów emisji gazów cieplarnianych w firmie TUV Rheinland Polska Sp. z o.o. w zakresie działalności energetycznej, hutnictwa żelaza i stali oraz przemysłu mineralnego, wieloletni pracownik sektora energetycznego, właścicielka firmy doradczej, odpowiedzialna za współpracę i doradztwo firmom w zakresie ochrony środowiska i energetyki.

Małgorzata Nowak, biotechnolog. Absolwentka Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu. Ukończyła kurs: Badania rynkowe, organizowany na Akademii Rolniczej w Poznaniu. Zajmuje się tematyką ochrony środowiska, zrównoważonym rozwojem, programami Unii Europejskiej, innowacjami i przedsiębiorczością w ochronie środowiska.

Robert Barański od kilkunastu lat zajmuje się aktywnie planowaniem i realizacją projektów społecznych i inwestycyjnych oraz pozyskiwaniem funduszy na tego typu inicjatywy. Jest autorem wielu publikacji dotyczących finansowania bezwrotnego przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska oraz uwarunkowań prawnych i organizacyjnych związanych z funkcjonowaniem i aktywnością firm, instytucji i organizacji w kraju i na terenie UE.

 Aktualności

Ścieki i hałas – stawki kar w 2013 roku

Obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2012 r. w sprawie wysokości stawek kar za przekroczenie warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi oraz za przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu na rok 2013, opublikowane zostało 8 października.

Wprowadzanie ścieków

W tabeli 1 określone zostały górne jednostkowe stawki kar za przekroczenie warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi, zawarte w załączniku nr 1 do obwieszczenia.

Jednostkowe stawki kar za przekroczenie warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi za poszczególne substancje, w tym substancje wyrażone jako wskaźniki, za przekroczenie:

- dopuszczalnej ilości i składu ścieków, z wyjątkiem zawiesiny łatwo opadającej,
  - minimalnej procentowej redukcji stężeń substancji w ściekach,
  - dopuszczalnej masy substancji w odprowadzanych ściekach przypadającej na jednostkę masy wykorzystanego surowca, materiału, paliwa lub wytworzonego produktu
- określone zostały w załączniku nr 2 do obwieszczenia.

Tabela 2 przedstawia jednostkowe stawki kar za przekroczenie dopuszczalnej temperatury wprowadzanych do wód lub do ziemi ścieków, za jeden m³, które zawarte są w załączniku nr 3 do obwieszczenia.

Jednostkowe stawki kar za przekroczenie dopuszczalnego odczynu wprowadzanych do wód lub do ziemi ścieków, za jeden m³, zawarte w załączniku nr 4 do obwieszczenia, przedstawione zostały w tabeli 3.

Tabela 1. Górne jednostkowe stawki kar za przekroczenie warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi

Lp.	Przedmiot kary	Górna jednostkowa stawka kary w zł
1	Za 1 kg substancji, w wypadku przekroczenia: 1) dopuszczalnej ilości i składu ścieków z wyjątkiem zawiesiny łatwo opadającej; 2) minimalnej procentowej redukcji stężeń substancji w ściekach; 3) dopuszczalnej masy substancji w odprowadzanych ściekach przypadającej na jednostkę masy wykorzystanego surowca, materiału, paliwa lub wytworzonego produktu	1 242,36
2	Za 1 l zawiesiny łatwo opadającej	12,64
3	Za 1 m ³ ścieków, w wypadku przekroczenia dopuszczalnej temperatury, odczynu pH, poziomu sztucznych substancji promieniotwórczych lub dopuszczalnego stopnia rozcieńczenia ścieków eliminującego toksyczne oddziaływanie ścieków na ryby	12,64

Tabela 2. Jednostkowe stawki kary za przekroczenie dopuszczalnej temperatury wprowadzanych do wód lub do ziemi ścieków

Lp.	Przedmiot kary	Jednostkowa stawka kary w zł za jeden m ³
1	Za ścieki, których temperatura przekracza dopuszczalną wielkość o mniej niż 5°C – za każdy stopień przekroczenia	0,63
2	Za ścieki, których temperatura przekracza dopuszczalną wielkość o 5°C i więcej – za każdy stopień przekroczenia	1,26

Tabela 3. Jednostkowe stawki kary za przekroczenie dopuszczalnego odczynu wprowadzanych do wód lub do ziemi ścieków

Lp.	Przedmiot kary	Jednostkowa stawka kary w zł za jeden m ³
1	Za ścieki, których pH jest wyższe od górnej albo niższe od dolnej wartości dopuszczalnej o mniej niż 0,5 pH	1,26
2	Za ścieki, których pH jest wyższe od górnej albo niższe od dolnej wartości dopuszczalnej o 0,5 pH do 1,5 pH	3,15
3	Za ścieki, których pH jest wyższe od górnej albo niższe od dolnej wartości dopuszczalnej o więcej niż 1,5 pH do 2,5 pH	6,29
4	Za ścieki, których pH jest wyższe od górnej albo niższe od dolnej wartości dopuszczalnej o więcej niż 2,5 pH	12,20

Jednostkowa stawka kary 12,20 zł wynosi za przekroczenie:

- dopuszczalnej ilości zawiesiny łatwo opadającej, za jeden litr;
- dopuszczalnego stopnia rozcieńczenia ścieków, eliminującego toksyczne oddziaływanie ścieków na ryby, za jeden m³;
- dopuszczalnego poziomu sztucznych substancji promieniotwórczych w ściekach, za jeden m³.

Przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu

Górna jednostkowa stawka kary za

Tabela 4. Jednostkowe stawki kar za przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu

Wielkość przekroczenia	w zł za każdy dB przekroczenia	
	w porze dnia	w porze nocy
od 1 do 5 dB	10,87	13,61
powyżej 5 do 10 dB	19,03	23,12
powyżej 10 do 15 dB	27,21	32,66
powyżej 15 dB	40,79	48,99

przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu przenikającego do środowiska, za jeden dB przekroczenia, wynosi 62,48 zł.

W tabeli 4 przedstawione zostały jednostkowe stawki kar za przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu, zawarte w załączniku nr 5 do obwieszczenia. ■

Redakcja

§ Aktualności

Maksymalne stawki opłat produktowych na rok 2013

Opublikowane zostało Obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 25 września 2012 r. w sprawie maksymalnych stawek opłat produktowych na rok 2013.

Z dniem 1 stycznia każdego roku kalendarzowego maksymalne stawki opłat produktowych podlegają podwyższeniu w stopniu odpowiadającym średniorocznemu wskaźnikowi cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem, przyjętemu

w ustawie budżetowej za rok poprzedni.

Maksymalne stawki opłat produktowych na 2013 rok wynoszą odpowiednio:

- 1) dla opakowań wymienionych w załączniku nr 1 do Ustawy z dnia 11 maja 2001 r. o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej (zwanej dalej usta-

wą) – 4,57 zł za 1 kg,

- 2) dla produktów wymienionych w poz. 1 w załączniku nr 3 do ustawy – 3,06 zł za 1 kg,
- 3) dla produktów wymienionych w poz. 3 w załączniku nr 3 do ustawy:
  - 3,06 zł za 1 kg dla opony nowej i używanej regenerowanej (bieżnikowanej),
  - 12,22 zł za 1 kg dla opony używanej nieregenerowanej (niebieżnikowanej). ■

Redakcja

§ Aktualności

Stawki opłat za usunięcie drzew i krzewów oraz stawki kar za zniszczenie zieleni na rok 2013

17 października ukazało się Obwieszczenie Ministra Środowiska w sprawie stawek opłat za usunięcie drzew i krzewów oraz stawek kar za zniszczenie zieleni na rok 2012.

Stawki te podlegają z dniem 1 stycznia każdego roku waloryzacji o prognozowany średnioroczny wskaźnik

cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem, przyjęty w ustawie budżetowej.

Zgodnie z art. 85 ust. 8 ustawy o ochronie przyrody Minister Środowiska do 31 października każdego roku, ogłasza, w drodze obwieszczenia, wysokość tych stawek.

Stawka za usunięcie jednego metra kwadratowego powierzchni pokrytej krzewami wynosi 243,22 zł. W przypadku zniszczenia jednego metra kwadratowego terenu zieleni, trzeba będzie ponieść karę w wysokości:

- 55,93 zł – dla trawników,
- 480,37 zł – dla kwietników.

Maksymalne stawki opłat za usuwanie drzew za jeden centymetr obwodu pnia mierzonego na wysokości 130 cm zostały przedstawione w tabeli 1. Natomiast stawki dla poszczególnych rodzajów i gatunków drzew zawarte są w tabeli 2.

Za usunięcie drzew rodzajów i gatunków innych niż określone w tabeli 2, stawki ustala się jak dla drzew o podobnej wartości przyrodniczej.

Obwieszczenie wchodzi w życie 1 stycznia 2013 roku. ■

Redakcja

Masz pytanie
do naszych ekspertów?

**Napisz
do Redakcji!**

e-mail:

podgorska@dashofer.pl

Tabela 1. Maksymalne stawki opłat za usuwanie drzew za jeden centymetr obwodu pnia mierzonego na wysokości 130 cm

Lp.	Wielkość obwodu pnia w cm	Stawki opłat za 1 cm w zł
1	do 25	328,34
2	od 26 do 50	498,61
3	od 51 do 100	778,33
4	od 101 do 200	1216,14
5	od 201 do 300	1824,21
6	od 301 do 500	2553,88
7	od 501 do 700	3283,56
8	powyżej 700	4256,49

Tabela 2. Stawki dla poszczególnych rodzajów i gatunków drzew

Lp.	Rodzaje, gatunki i odmiany drzew	Stawki w zł za 1 cm obwodu pnia drzewa mierzonego na wysokości 130 cm
1	Topola, olsza, klon jesionolistny, wierzba, czeremcha amerykańska, grochodrzew	13,16
2	Kasztanowiec, morwa, jesion amerykański, czeremcha zwyczajna, świerk pospolity, sosna zwyczajna, daglezwia, modrzew, brzoza brodawkowata, brzoza omszona	35,78
3	Dąb, buk, grab, lipa, choina, iglicznia, głóg – forma drzewiasta, jarząb, jesion wyniosły, klon, z wyjątkiem klonu jesionolistnego, gatunki i odmiany ozdobne jabłoni, śliwy, wiśni i orzecha, leszczyna turecka, brzoza (pozostałe gatunki i odmiany), jodła pospolita, świerk (pozostałe gatunki i odmiany), sosna (pozostałe gatunki i odmiany), żywotnik (wszystkie gatunki), platan klonolistny, wiąz, cyprysik	87,04
4	Jodła (pozostałe gatunki i odmiany), tulipanowiec, magnolia, korkowiec, miłorząb, metasekwoja, cis, cypryśnik, bożodrzew	328,34

Porady prawne

Projekt ustawy o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi

W październiku br. Rada Ministrów przyjęła projekt ustawy o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi. Podstawowym celem projektu jest uszczelnienie systemu gospodarowania odpadami opakowaniowymi, który jest nieskuteczny i nie gwarantuje osiągnięcia przez Polskę do

końca 2014 r. wymaganych przepisami unijnymi poziomów odzysku i recyklingu.

Geneza projektu

Projekt ustawy o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi został przygotowany na

podstawie założeń, przyjętych przez Radę Ministrów dnia 16 listopada 2010 r. Nowa ustawa ma wdrożyć postanowienia Dyrektywy 94/62/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 grudnia 1994 r. w sprawie opakowań i odpadów opakowaniowych (tzw. dyrektywy opakowaniowej).

Dyrektywa opakowaniowa określa minimalne poziomy odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych w stosunku do ilości wprowadzonych do obrotu opakowań, które państwa członkowskie UE są zobowiązane osiągnąć do roku 2014 roku, w tym:

- poziom recyklingu i odzysku dla wszystkich opakowań w wysokości odpowiednio 55% i 60%,
- poziomy recyklingu dla poszczególnych rodzajów opakowań w wysokości (60% dla opakowań szklanych, papierowych i tekturowych, 50% dla opakowań z metali, 22,5% dla opakowań z tworzyw sztucznych oraz 15% dla opakowań z drewna).

W polskim porządku prawnym na obszarze gospodarki opakowaniami i odpadami opakowaniowymi obowiązują dwie regulacje sprzed dziesięciu lat:

- Ustawa z dnia 11 maja 2001 r. o opakowaniach i odpadach opakowaniowych.
- Ustawa z dnia 11 maja 2001 r. o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej.

Ze względu na termin uchwalenia powyższych aktów, poprzedzający członkostwo Polski w Unii Europejskiej, żadna z wymienionych ustaw nie była notyfikowana w Komisji Europejskiej.

Projekt nowej ustawy

Projekt ustawy zawiera zarówno przepisy transponujące postanowienia „dyrektywy opakowaniowej”, jak i rozwiązania prawne, których celem jest zapewnienie sprawnego funkcjonowania systemu zagospodarowania odpadów opakowaniowych w naszym kraju.

Przepisy projektowanej ustawy stosuje się do wszystkich opakowań

(niezależnie od zastosowanego do ich wytworzenia materiału) oraz do powstałych z nich odpadów opakowaniowych.

Ustawa będzie określała:

- wymagania, jakim powinny odpowiadać opakowania wprowadzane do obrotu,
- zasady działania organizacji odzysku opakowań,
- zasady postępowania z opakowaniami oraz odpadami opakowanymi,
- zasady ustalania i pobierania opłaty produktowej.

Projekt ustawy zawiera prawa i obowiązki przedsiębiorców:

- będących organizacjami odzysku opakowań,
- dokonujących wewnątrzwspólnotowej dostawy odpadów opakowaniowych produktów w opakowaniach,
- dystrybuujących produkty w opakowaniach,
- eksportujących odpady opakowaniowe i opakowania oraz produkty w opakowaniach,
- prowadzących recykling lub inny niż recykling proces odzysku odpadów opakowaniowych,
- wprowadzających opakowania,
- wprowadzających produkty w opakowaniach.

Przepisy nowej ustawy w zakresie uzyskania wymaganych poziomów odzysku i recyklingu odpadów, w tym dotyczących opłaty produktowej, oraz dokumentów potwierdzających recykling lub inny proces odzysku, eksport i wewnątrzwspólnotową dostawę odpadów nie będą obowiązywały przedsiębiorców wprowadzających do obrotu produkty w opakowaniach o łącznej masie opakowań nieprzekraczającej w danym roku kalendarzowym 1 tony.

Opłaty rejestrowe

Projekt ustawy zawiera nowe przepisy dotyczące rejestru przedsiębiorców:

- wprowadzających produkty w opakowaniach,
- prowadzących recykling lub inny niż recykling proces odzysku odpadów opakowaniowych,
- eksportujących odpady opakowaniowe,
- dokonujących wewnątrzwspólnotowej dostawy odpadów opakowaniowych,
- będących organizacjami odzysku opakowań.

Rejestry będą prowadzone przez marszałków województw w systemie teleinformatycznym.

✓ **PAMIĘTAJ!**

Każdy przedsiębiorca wpisany do rejestru otrzyma własny numer rejestrowy.

Za wpis do rejestru będą obowiązywały wprowadzających produkty w opakowaniach dwa rodzaje opłat:

- **opłata rejestrowa** (wnoszona przed złożeniem wniosku o wpis),
- **opłata roczna** (wnoszona w terminie do końca lutego każdego roku).

Z opłaty rejestrowej oraz opłaty rocznej (w roku uzyskania wpisu do rejestru) zostaną zwolnieni przedsiębiorcy wpisani do rejestru EMAS, jeżeli składając wniosek o wpis do rejestru, przedłożą oświadczenie potwierdzające swój udział w systemie ekozarządzania i audytu.

Ponadto opłata roczna nie będzie wnoszona w roku, w którym zostanie wniesiona opłata rejestrowa.

✓ **WAŻNE!**

Projektowana ustawa przewiduje, że maksymalna stawka opłaty rejestrowej i opłaty rocznej będzie wynosić 300 zł.

Opłaty rejestrowej oraz opłaty rocznej nie będą płacić przedsiębiorcy, których działalność projektowane przepisy uznają jako **działalność regulowaną**.

Wpływy z opłat rejestrowych i opłat rocznych będą stanowiły dochód budżetu samorządu województwa, z przeznaczeniem na prowadzenie rejestru.

Minister środowiska określi, w drodze rozporządzenia, wysokości stawek opłaty rejestrowej i opłaty rocznej.

Opłata produktowa

Obowiązek ponoszenia opłaty produktowej został nałożony na przedsiębiorców (w tym na organizacje odzysku opakowań), którzy nie wywiążą się z obowiązku zapewnienia odzysku (w tym recyklingu) odpadów takiego samego rodzaju, jak powstałe z wprowadzonych przez niego do obrotu produktów w opakowaniach.

Zgodnie z zapisami nowej ustawy przedsiębiorcy będą zobligowani do wniesienia opłaty produktowej, wynikającej z różnicy między wymaganym a osiągniętym poziomem odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych, której maksymalna stawka wynosi 4,50 zł.

Opłata produktowa będzie obliczana oddzielnie, w przypadku nieosiągnięcia wymaganego poziomu:

- recyklingu (w tym recyklingu dla wszystkich opakowań razem),
- odzysku.

Podstawę obliczenia opłaty produktowej stanowi masa opakowań danego rodzaju (liczona w kilogramach), w których zostały wprowadzone do obrotu produkty.

Minister środowiska określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe stawki opłat produktowych dla poszczególnych rodzajów opakowań.

Obowiązek wniesienia opłaty produktowej będzie powstawał na koniec każdego roku kalendarzowego.

✓ WAŻNE!

Opłaty produktowe będą przekazywane na odrębny rachunek bankowy marszałka województwa do dnia 15 marca roku kalendarzowego następującego po roku, którego opłata dotyczy.

Wpływy z tytułu powyższych opłat w wysokości 5% będą stanowiły dochody budżetu samorządu województwa, z przeznaczeniem na:

- koszty egzekucji należności z tytułu opłaty produktowej,
- obsługę administracyjną systemu gospodarki odpadami opakowaniowymi.

Pozostałe wpływy z tytułu opłaty produktowej, powiększone o przychody z oprocentowania rachunków bankowych, będą przekazywane do Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, który z kolei przekaże 70% zgromadzonych wpływów przez fundusze wojewódzkie gminom z przeznaczeniem na prowadzenie publicznych kampanii edukacyjnych oraz selektywne zbieranie odpadów opakowaniowych.

Środki te zostaną rozdysponowane gminom proporcjonalnie do ilości odpadów opakowaniowych przekazanych do odzysku i recyklingu, wykazanych w sprawozdaniach (składanych przez gminy marszałkom województwa oraz wojewódzkiemu funduszom ochrony środowiska i gospodarki wodnej).

Administracyjne kary pieniężne

Wysokość kar pieniężnych ustalono w granicach od 1 tys. zł do 500 tys. zł, adekwatnie do rodzaju naruszeń przepisów ustawy.

Najwyższe kary będą dotyczyły uchybień związanych z głównym celem projektowanej ustawy, czyli niewywiązaniem się z obowiązku zapewnienia wymaganego pozo-

mu odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych.

Kary w wysokości od 5 tys. do 500 tys. zł przewidziane są dla przedsiębiorców, którzy:

- prowadzą działalność objętą przepisami ustawy, niebędąc wpisanym do rejestru,
- nie realizują obowiązków w zakresie zapewnienia odzysku i recyklingu,
- utrudniają realizację obowiązków ustawowych innym przedsiębiorcom (np. nie wystawiają dokumentów potwierdzających recykling odpadów opakowaniowych, inne procesy odzysku, eksport, wewnątrzspółnotową dostawę odpadów),
- nie prowadzą selektywnego zbierania odpadów opakowaniowych.

W drugiej grupie kar znajdzie się naruszenie przepisów związane ze spełnieniem wymagań zasadniczych wobec wprowadzanych do obrotu opakowań (kary od 5 tys. do 30 tys. zł).

Trzeci zakres kar (od 5 tys. do 20 tys. zł) obejmuje wykroczenia związane z dystrybucją przez handel produktów wprowadzanych do obrotu przez przedsiębiorców niewpisanych do rejestru.

Ostatni zakres kar (od 1 tys. zł do 5 tys. zł) obejmuje naruszenia przepisów ustawy związane z niezłożeniem przez przedsiębiorców rocznych sprawozdań.

Kary będą ustalane indywidualnie przy uwzględnieniu zakresu naruszonych przepisów oraz dotychczasowej działalności gospodarczej przedsiębiorcy.

Wojewódzki inspektor ochrony środowiska oraz wojewódzki inspektor inspekcji handlowej będą mogli, w przypadkach uzasadnionych ważnym interesem podatnika

lub interesem publicznym, m.in.:

- odroczyć termin płatności kary,
- rozłożyć zapłatę kary na raty,
- umorzyć w całości lub w części zaległości z tytułu wymierzonej kary.

Projektowana ustawa przewiduje ponadto karę grzywny dla osób udaremniających lub utrudniających przeprowadzenie kontroli przez marszałka województwa w zakresie przestrzegania i stosowania przepisów projektowanej ustawy.

Należności z tytułu kar pieniężnych będą stanowiły dochód budżetu państwa.

Podsumowanie

Spodziewane skutki wprowadzenia nowej ustawy to przede wszystkim:

- zmniejszenie ilości opakowań (ochrona środowiska przed zalewem odpadów),
- produkcja opakowań w sposób znacznie mniej szkodliwy dla

środowiska naturalnego (materiały i substancje zawarte w opakowaniach będą bezpieczniejsze, a opakowania będą wielokrotnego użytku, łatwo poddawalne recyklingowi),

- przejrzystość i jawność rynku zagospodarowania odpadów opakowaniowych (rejestr wszystkich uczestników rynku wprowadzających, zagospodarowujących oraz organizujących odzysk),
- wyeliminowanie fałszywych dokumentów (nowe wzory dokumentów, każda firma, zajmująca się recyklingiem i odzyskiem opakowań będzie podlegać corocznej kontroli prowadzonej przez urząd marszałkowski),
- zwiększenie przewidywalności prowadzonej działalności, co w efekcie pozwoli przedsiębiorcom realnie, z rocznym wyprzedzeniem zaplanować swoje działania,
- zwiększenie ilości środków finansowych przeznaczonych na

edukację ekologiczną (opłata produktowa).

Nowe przepisy powinny wejść w życie w 2013 roku. ■

Rober Barański

§ Podstawa prawna:

- Dyrektywa 94/62/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 grudnia 1994 r. w sprawie opakowań i odpadów opakowaniowych (Dz.U. L 365, 31.12.1994).
- Ustawa z dnia 11 maja 2001 r. o opakowaniach i odpadach opakowaniowych (Dz.U. z 2001 r. Nr 63, poz. 638).
- Ustawa z dnia 11 maja 2001 r. o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej (Dz.U. z 2007 r. Nr 90, poz. 607).
- Ustawa z dnia 15 lipca 2011 r. o krajowym systemie ekozarządzania i audytu (EMAS) (Dz.U. z 2011 r. Nr 178, poz. 1060).
- projekt z dnia 14.09.2012 r. (Ustawa o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi).

Porady prawne

Usługa usuwania azbestu obciążona 8% stawką VAT

Usługa polegająca na demontażu pokryć dachowych z budynków mieszkalnych i gospodarczych zawierających azbest, ich transporcie i przekazaniu do utylizacji podlega opodatkowaniu 8% stawką VAT – takie stanowisko zajął Dyrektor Izby Skarbowej w Poznaniu w interpretacji indywidualnej z 1 czerwca 2012 r.

Stan faktyczny sprawy

Gmina, jako jednostka samorządu terytorialnego, jest czynnym płatnikiem podatku VAT. Przystąpiła ona do programu usuwania i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest z pokryć dachowych (tj. płyt eternitowych). Usługa będzie polegać na demontażu pokry-

cia dachowego na budynkach mieszkalnych i pomieszczeniach gospodarczych, tj. częściach przynależnych do budynków. Usługa demontażu jest ściśle powiązana z unieszkodliwianiem powstałego odpadu wraz z transportem i utylizacją.

✓ WAŻNE!

Środki finansowe pochodzą z WFOŚiGW oraz NFOŚiGW w wysokości 85% dofinansowania. Pozostałe 15% pokrywane jest ze środków mieszkańców wpłaconych do gminy.

W związku z tym, iż mieszkańcy dopłacają 15% wartości dofinansowanej kwoty, zawarto porozumienia i zastosowano stawkę 8% VAT. Jednocześnie wnioskodawca wskazał, iż Główny Urząd Statystyczny

zaklasyfikował ww. usługę do grupowań:

- PKWiU 38.22.29.0 – usługi związane z unieszkodliwianiem pozostałych odpadów niebezpiecznych,
- PKWiU 39.00.14.0 – usługi związane z odkażaniem budynków.

W uzupełnieniu do wniosku Gmina poinformowała, że przedmiotem wniosku jest usługa kompleksowej sprzedaży, polegająca na demontażu pokryć dachowych zawierających azbest, ich transporcie i przekazaniu do utylizacji na wysypisko odpadów niebezpiecznych.

Zakres prac obejmuje usługę kompleksową, złożoną, polegającą na

demontażu pokryć dachowych lub innych elementów budynków (mieszkalnych i gospodarczych) zawierających azbest, ich transporcie i przekazaniu do utylizacji – na wysypisko odpadów niebezpiecznych. Wnioskodawca poinformował, iż usługa ta została zakwalifikowana do PKWiU 39.00.14.0 usługi związane z odkazaniem budynków.

Pytanie o stawkę VAT

W związku z powyższym zdaniem Wnioskodawcy, usługa polegająca na demontażu pokryć dachowych z budynków mieszkalnych i gospodarczych zawierających azbest, ich transporcie i przekazaniu do utylizacji podlega opodatkowaniu 8% stawką VAT, zgodnie z załącznikiem nr 3 do ustawy VAT, poz. 152.

Stanowisko Izby Skarbowej

W świetle obowiązującego stanu prawnego stanowisko Wnioskodawcy w sprawie oceny prawnej przedstawionego stanu faktycznego uznano za prawidłowe stanowisko, iż usługa polegająca na demontażu pokryć dachowych z budynków mieszkalnych i gospodarczych zawierających azbest, ich transporcie i przekazaniu do utylizacji podlega opodatkowaniu 8% stawką VAT.

Uzasadnienie stanowiska Izby Skarbowej

W uzasadnieniu podano, iż zgodnie z przepisem art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (t.j. Dz. U. z 2011 r. Nr 177, poz. 1054), zwanej dalej ustawą, opodatkowaniu ww. podatkiem, podlegają: odpłatna dostawa towarów i odpłatne świadczenie usług na terytorium kraju, eksport towarów, import towarów, wewnątrzwspólnotowe nabycie towarów za wynagrodzeniem na terytorium kraju, wewnątrzwspólnotowa dostawa towarów.

Zaznaczyć należy, że powyższy artykuł zawiera zakres przedmiotowy czynności podlegających opodatkowaniu podatkiem od towarów i usług na terytorium kraju.

W oparciu o art. 7 ust. 1 ustawy przez dostawę towarów, o której mowa w art. 5 ust. 1 pkt 1, rozumie się przeniesienie prawa do rozporządzania towarami jak właściciel (...). „W myśl art. 8 ust. 1 ustawy, przez świadczenie usług, o którym mowa w art. 5 ust. 1 pkt 1, rozumie się każde świadczenie na rzecz osoby fizycznej, osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej, niemającej osobowości prawnej, które nie stanowi dostawy towarów w rozumieniu art. 7, w tym również:

1. Przeniesienie praw do wartości niematerialnych i prawnych, bez względu na formę, w jakiej dokonano czynności prawnej.
2. Zobowiązanie do powstrzymania się od dokonania czynności lub do tolerowania czynności lub sytuacji.
3. Świadczenie usług zgodnie z nakazem organu władzy publicznej lub podmiotu działającego w jego imieniu lub nakazem wynikającym z mocy prawa”.

Z opisu sprawy wynika, iż Gmina jako jednostka samorządu terytorialnego jest czynnym podatnikiem podatku VAT. Przystąpiła do programu usuwania i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest z pokryć dachowych, w związku z czym zamierza odpłatnie świadczyć kompleksową usługę złożoną, polegającą na demontażu pokryć dachowych lub innych elementów budynków (mieszkalnych i gospodarczych) zawierających azbest, ich transporcie i przekazaniu do utylizacji – na wysypisko odpadów niebezpiecznych.

Według art. 41 ust. 1 ustawy stawka podatku wynosi 22%, z zastrzeżeniem ust. 2-12c, art. 83, art. 119 ust. 7, art. 120 ust. 2 i 3, art. 122

i art. 129 ust. 1. W myśl art. 41 ust. 2 ustawy dla towarów i usług, wymienionych w załączniku nr 3 do ustawy, stawka podatku wynosi 7%, z zastrzeżeniem ust. 12 i art. 114 ust. 1.

Zmiany stawek od 1 stycznia 2011 r.

Z dniem 1 stycznia 2011 r. zmianie uległy stawki podatku od towarów i usług. Stosownie do art. 146a pkt 1 i 2 ustawy, w okresie od dnia 1 stycznia 2011 r. do dnia 31 grudnia 2013 r., z zastrzeżeniem art. 146f:

1. Stawka podatku, o której mowa w art. 41 ust. 1 i 13, art. 109 ust. 2 i art. 110, wynosi 23%.
2. Stawka podatku, o której mowa w art. 41 ust. 2, art. 120 ust. 2 i 3 oraz w tytule załącznika nr 3 do ustawy, wynosi 8%.

WAŻNE!

Zgodnie z brzmieniem art. 5a ustawy towary lub usługi, będące przedmiotem czynności, o których mowa w art. 5, wymienione w klasyfikacjach wydanych na podstawie przepisów o statystyce publicznej, są identyfikowane za pomocą tych klasyfikacji, jeżeli dla tych towarów lub usług przepisy ustawy lub przepisy wykonawcze wydane na jej podstawie powołują symbole statystyczne.

Od dnia 1 stycznia 2011 r. dla celów podatku od towarów i usług zastosowanie znajduje Polska Klasyfikacja Wyrobów i Usług wprowadzona rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 29 października 2008 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług (PKWiU) (Dz.U. Nr 207, poz. 1293 ze zm.). W załączniku nr 3 do ustawy, zawierającym wykaz towarów i usług opodatkowanych stawką podatku w wysokości 8%, w poz. 152 wskazano symbol PKWiU 39.00.1 „Usługi związane z odkazaniem i czyszczeniem”. Jak poinformował Zainteresowany, wykonywana przez niego usługa została zakwalifikowana do

PKWiU 39.00.14.0 usługi związane z odkazaniem budynków. Mając na uwadze przedstawiony opis sprawy oraz powołane powyżej przepisy podatkowe, należy stwierdzić, że z tytułu wykonywania przez Wnioskodawcę usługi demontażu pokryć dachowych zawierających azbest, ich transportu i przekazania do utylizacji na wysypisko odpadów niebezpiecznych, która mieści się w grupowaniu statystycznym PKWiU 39.00.14.0 usługi związane z odkazaniem budynków, ma on prawo do zastosowania stawki podatku w wysokości 8%.

WAŻNE!

Reasumując, ww. usługa podlega opodatkowaniu stawką podatku VAT w wysokości 8%.

Interpretacja dotyczy zaistniałego stanu faktycznego przedstawio-

nego przez Wnioskodawcę i stanu prawnego obowiązującego w dacie zaistnienia zdarzenia w przedstawionym stanie faktycznym.

Podkreślić należy jednocześnie, że w ramach określonych przepisem art. 14b § 1 Ustawy – Ordynacja podatkowa (t.j. Dz.U. z 2005 r. Nr 8, poz. 60 ze zm.), zgodnie z którym minister właściwy do spraw finansów publicznych, na pisemny wniosek zainteresowanego, wydaje w jego indywidualnej sprawie pisemną interpretację przepisów prawa podatkowego, nie mieści się analiza prawidłowości klasyfikacji usług do właściwego grupowania statystycznego.

Minister Finansów nie jest zatem uprawniony do oceny stanowiska przedstawionego przez Wnioskodawcę w zakresie klasyfikacji sta-

tystycznej usług, będących przedmiotem wniosku. Wobec powyższego niniejsza interpretacja wydana została w oparciu o grupowanie PKWiU wskazane przez Zainteresowanego. Ponadto tut. Organ informuje, że wydana interpretacja dotyczy tylko sprawy, będącej przedmiotem wniosku (zapytania) Wnioskodawcy. Inne kwestie wynikające z opisu sprawy, które nie zostały objęte pytaniem, nie mogą być zgodnie z art. 14b §1 Ordynacji podatkowej rozpatrzone. ■

dr Michał Kuliński
advokat

§ Podstawa prawna:

– Interpretacja indywidualna Dyrektora Izby Skarbowej w Poznaniu z dnia 1 czerwca 2012 r. – sygnatura ILPP4/443-115/12-4/EWW.

Temat numeru

Funkcjonowanie rynku EU ETS według dokumentu KE

Komisja Europejska opublikowała pod koniec lipca br. dokument roboczy nt. funkcjonowania europejskiego systemu handlu emisjami (EU ETS) w latach 2008-2011 i przewidywanego funkcjonowania rynku dwutlenku węgla w trzeciej fazie (2013-2020). W dokumencie zapisano ilości bezpłatnych i sprzedawanych na akcji pozwoleń na emisję gazów cieplarnianych oraz zawarto analizę dysproporcji pomiędzy podażą i popytem.

EU ETS powstał w 2005 r. Do końca grudnia 2007 r. obowiązywał 1. etap handlu emisjami, jako część pilotażowa, w której ustalono cenę emisji dwutlenku węgla, zainicjowano wolny handel zezwoleniami na emisję w UE, stworzono system, który pozwala monitorować, zgłaszać i weryfikować rzeczywiste emisje przedsiębiorstw.

UWAGA!

Uprawnienia są księgowane w rejestrach elektronicznych. 20 czerwca br. aktywowano wspólny Rejestr Unii Europejskiej (CSEUR), następcę rejestrów prowadzonych w poszczególnych krajach.

31 grudnia br. kończy się etap 2. EU ETS. Emisje zgłoszone podczas etapu 1. zostały zweryfikowane i na tej podstawie obniżono przydziały dozwolone podczas 2. etapu do wysokości 6,5% poniżej poziomu z 2005 r.

3. etap będzie trwał od 1 stycznia 2013 r. do 31 grudnia 2020 r. Podczas tego okresu zostanie wprowadzonych szereg zmian, m.in. zastąpienie systemu krajowych limitów uprawnień jednym limitem unijnym; stopniowe ograniczanie limitu uprawnień tak, aby w 2020 r. ilość przydziałów na emisje wy-

siła o 21% mniej niż w roku 2005; przechodzenie do pełnego systemu sprzedaży uprawnień na aukcji do 2027 r.; możliwość wyłączenia z systemu małych instalacji o niskich emisjach.

W 3. etapie EU ETS obejmie również instalacje zajmujące się wychwytywaniem, transportem i geologicznym składowaniem gazów cieplarnianych, emisje CO₂ generowane przez przemysł petrochemiczny, przy produkcji amoniaku i aluminium, emisje podtlenku azotu pochodzące z produkcji kwasu azotowego, adypinowego i formylokarboksylowego oraz emisje tetrafluorku węgla wydzielane przy produkcji aluminium.

Wraz z końcem roku podmioty objęte EU ETS muszą poinformować o ilości uprawnień, która powinna odpowiadać ilości zweryfiko-

kowanych emisji CO₂ w danym roku, po czym zezwolenia na wykorzystane emisje anulują się. Jeśli w danym przedsiębiorstwie pozostaje nadwyżka uprawnień, można je albo odsprzedać, albo zachować dla siebie na późniejszy okres. W przypadku niedoboru uprawnień, należy je dokupić. Każda tona dwutlenku węgla ponad wykazane uprawnienia związana jest z wysoką grzywną, która w 2009 r. wynosiła 100 euro za tonę.

✓ UWAGA!

Z danych złożonych przez poszczególne kraje wynika, że w 2011 r. istniało na terenie Unii 11656 zgłoszonych instalacji, które wygenerowały w ubiegłym roku 1 898 895 575 zweryfikowanych emisji. W tym samym roku wydano 2 016 619 112 pozwoleń na emisję.

Handel uprawnieniami do emisji odbywa się bezpośrednio między zainteresowanymi stronami, poprzez organizacje zajmujące się wymianą uprawnień, albo poprzez firmy pośredniczące, które zarabiają na takim pośrednictwie. Ceny na uprawnienia zależą od popytu i podaży. W handlu mogą brać udział, oprócz firm objętych EU ETS, również osoby fizyczne, instytucje, organizacje pozarządowe.

W EU ETS jedno zezwolenie na emisję uprawnia do emisji 1 tony CO₂. Kraje członkowskie sporządzają plan rozdziału uprawnień na każdy okres handlowy, z przydzieleniem każdemu obiektowi ilości emisji.

Istnieje ograniczenie (cap) całkowitej ilości rozdysponowanych uprawnień. Jeśli dane przedsiębiorstwo utrzymuje swoje emisje na niższym poziomie niż przyznany im limit nadwyżki, może sprzedać nadwyżkę. Firma, która przekracza swój limit, może dokupić uprawnienia.

Rynek w latach 2008-2011

Dokument roboczy KE dotyczący funkcjonowania EU ETS z lipca br. informuje, że średni dzienny wolumin handlu uprawnieniami podwoił się od 10 mln uprawnień w 2008 r. do 23 mln uprawnień w 2011 r. W 2008 r. handel odbywał się głównie pozagiełdowo (OTC).

Jednak od czasu kryzysu ekonomicznego struktura tego rynku zmieniła się i zaczęły przeważać transakcje do regulowanych punktów handlowych. Teraz większość transakcji odbywa się na giełdach, które są atrakcyjne dla firm, potrzebujących prostego sposobu na handel standaryzowanymi kontraktami.

Dalej w dokumencie czytamy, że w czasie fazy 2. około 96% całkowitej liczby uprawnień do końca 2011 r. zostało przydzielone za darmo. Roczna ilość bezpłatnych uprawnień lekko wzrosła, częściowo dzięki użyciu krajowych rezerw dla nowych instalacji. W 2011 r. bezpłatnych uprawnień było o 47 mln więcej niż w 2008 r. Z kolei ilość uprawnień wystawianych na aukcji wyniosła w 2008 r. 44 mln, a w 2011 r. sięgnęły 87 mln uprawnień.

Międzynarodowe kredyty

Aby pokryć część swoich emisji, firmy objęte EU ETS mogą nabywać kredyty redukcji emisji, które powstały dzięki mechanizmowi czystego rozwoju (CDM) i instrumentowi wspólnych wdrożeń (JI). CDM dotyczy projektów realizowanych w krajach rozwijających się i jest związany z kredytami CER (certyfikowane redukcje emisji). JI, powiązany z kredytami ERU (jednostki redukcji emisji), stosowany jest przy projektach, których realizacja odbywa się w krajach przemysłowych i o gospodarkach w okresie przejściowym.

✓ WAŻNE!

Dla rozliczeń 1 CER = 1 ERU = 1 EUA (uprawnienie do emisji), co oznacza, że kredyty i uprawnienia do emisji są sobie równe w EU ETS.

KE informuje, że podaż międzynarodowych kredytów w pierwszym rządzie zależy od ilości projektów, które są dostępne w Internecie i ilości kredytów certyfikowanych redukcji emisji (CER) oraz jednostek redukcji emisji (ERU). Podaż zwiększyła się z biegiem czasu: gdy w latach 2008, 2009 i 2010 ilość CER, jako głównego typu kredytów, wynosiła w zakresie 123-132 mln, w 2011 r. zwiększyła się do 320 mln. Oczekuje się, że w roku bieżącym będzie wydana podobna ilość, a w latach 2013-2020 – 500 mln rocznie.

Emitowanie ERU wzrosło gwałtownie z 5 mln w 2009 r. do 88 mln w 2011 r.

EU ETS przez większość fazy 2. charakteryzował się nadmierną podażą. W 2008 r. ilość uprawnień i kredytów międzynarodowych dostępnych dla zapewnienia zgodności z emisjami była niższa niż zweryfikowane emisje. Jednak rok 2008 był wyjątkiem. Od 2009 r. budowała się nadwyżka uprawnień. Do końca 2011 r. 8171 mln uprawnień zostało wprowadzonych do obrotu, a 549 mln kredytów międzynarodowych zostało użyte dla zgodności z emisjami.

Z kolei emisje w okresie 2008-2011 wynosiły jedynie 7765 mln ekwiwalentów CO₂. Dlatego do początku 2012 r. był nagromadzony nadmiar 955 mln uprawnień. Wyłączając część nadmiaru ze względu na użycie międzynarodowych kredytów, nadmiar mógł ciągle wynosić 406 mln pozwoleń.

✓ UWAGA!

Na cenę emisji wpływa podaż i popyt. Z kolei na podaż i popyt wpływa szereg czynników: metoda wydawania uprawnień (przydział bezpłatny, a wystawienie na aukcji), wymagania rynku – krótkoterminowa zgodność, potrzeby zabezpieczające, długoterminowa zgodność, zakupy spekulacyjne.

KE w swoim dokumencie roboczym informuje, że popyt rynku jest napędzany po pierwsze przez brak uprawnień, gdyż nawet, jeśli rynek charakteryzuje się nadmierną podażą, niektórzy operatorzy mają deficyt uprawnień w odniesieniu do zweryfikowanych emisji w fazie 2.

Po drugie popyt rynku jest napędzany przez potrzeby zabezpieczające przyszłą sprzedaż. Sektor generujący energię zwykle zabezpiecza część swojej przeszłej sprzedaży, co może dotyczyć nawet do 3 lat naprzód.

✓ WAŻNE!

Zabezpieczenie to technika, która jest szeroko stosowana przez firmy w różnych sektorach i rynkach, np. tych mocno zależnych od cen ropy lub wystawionych na ryzyko obcej waluty.

Ze względu na przejście w przyszłym roku od bezpłatnych przydziałów do aukcji, zapotrzebowanie na zabezpieczenie węglowe zaczęło się przekładać w drugiej części fazy 2. na bieżący rynkowy popyt. Poczynając od 2011 r., firmy rozpoczęły sprzedaż coraz większej ilości elektryczności, która ma być dostarczona w fazie 3.

Potrzeba zabezpieczenia części lub całości tej przyszłej sprzedaży, dla której nie istnieją bezpłatne przydziały, spowodowała zwiększenie popytu. Prawdopodobne jest, że ten dodatkowy rynkowy popyt do końca 2012 r. ma osiągnąć poziom liczony w setkach milionów uprawnień.

Ceny w latach 2008-2011

KE informuje, że w pierwszej połowie 2008 r. cena dwutlenku węgla była wyższa niż 20 euro. Wraz z rozpoczęciem kryzysu w UE od jesieni 2008 r. znacznie spadła. Od wczesnego 2009 r. do środka 2011 r. rynek CO₂ doświadczył relatywnie stałego okresu, z ceną za CO₂ niższą niż przedtem, ale wynoszącą między 12-16 euro. Sugeruje to, że rynek faktycznie wziął pod uwagę długoterminowy niedobór z ciągle malejącego ograniczenia (cap).

Od jesieni 2011 r. ceny spadły do poziomu poniżej 10 euro. To zbiegło się z największym rocznym wzrostem w nagromadzeniu nadwyżki uprawnień, które wzrosły o 450 mln w 2011 r.

Rosnący popyt na zabezpieczenia węglowe, który pojawił się od 2011 r. ze względu na zmiany regulacyjne w 2013 r., powinien znacząco przyczynić się do wzrostu popytu i cen.

Okres przejściowy 2012-2013

Podczas, gdy w fazie 2. górna granica sprzedaży na aukcji wynosiła 10%, w 3. fazie sprzedaż aukcyjna będzie regułą. Od 2013 r. zasadą ma być nieobecność bezpłatnych uprawnień do emisji przy produkcji elektryczności, choć od tej zasady część państw członkowskich tymczasowo odstąpi. Jednak do 2020 r. już ma nie być żadnych wyjątków.

W przypadku innych sektorów, alokacje dla bezpłatnych uprawnień będą się zmieniały znacząco w stosunku do okresu 2005-2012:

- uprawnienia będą dystrybuowane bezpłatnie zgodnie ze zharmonizowanymi regułami UE, co oznacza, że takie same reguły będą dotyczyły instalacji danego typu na rynku wewnętrznym,
- reguły bezpłatnych uprawnień w większości będą bazowały na

wskaźnikach wydajności ex-ante tak, aby zapewnić, że wzmocnią zachęty dla redukcji emisji gazów cieplarnianych i wynagrodzą wydajne instalacje,

- ilość bezpłatnych alokacji będzie rozłożona w czasie; w 2013 r. 80% z ilości określonej zgodnie ze wskaźnikami wydajności ex-ante będzie przydzielone za darmo, stopniowo zmniejszając się do 30% do 2020 r. z zamiarem rezygnacji z bezpłatnych przydziałów w 2027 r.; sektory uważane za wystawione na znaczące ryzyko ucieczki emisji nadal będą otrzymywały do 2020 r. 100% bezpłatnych pozwoleń, bazując na wskaźnikach wydajności ex-ante,
- rezerwa dla nowych instalacji jest przewidziana jako ekwiwalent do 5% całkowitej ilości pozwoleń dla fazy 3. 300 mln pozwoleń w tej rezerwie będzie udostępnione w celu ożywienia budowy i działania dużej skali demonstracyjnych projektów wyłapywania i składowania dwutlenku węgla (CCS) oraz innowacyjnych technologii energii odnawialnej.

Przewidywania na resztę 2012 roku i rok 2014

KE zauważa, że jeśli do końca 2012 r. wystąpi podobny do 2011 r. wzrost nadmiaru, całkowita nadwyżka na koniec fazy 2. może liczyć 1,4 bln uprawnień, a przewiduje się jeszcze wyższy nadmiar w 2012 r. ze względu na: wzrost wydawania przydziałów pozostanie na wysokim poziomie podaży i użycia międzynarodowych kredytów, pozostanie na niskim poziomie zapotrzebowania na zgodność uprawnień z emisjami.

W 2013 r. wydawanie uprawnień dla sektorów innych niż lotnictwo wyniesie 1918 mln pozwoleń i może dalej wzrosnąć o 100 mln uprawnień, które zostaną zmonetyzo-

wane w NER300 przed końcem 2013 r.

W tym samym czasie szacuje się, że potencjalna podaż kredytów międzynarodowych dla zgodności z emisjami prawdopodobnie spadnie po kwietniu 2013 r.

W 2014 r. wydawanie uprawnień ma zmaleć jako wynik rocznego

zmniejszenia ograniczenia (cap) oraz dlatego, że nie będzie już więcej sprzedaży NER300 uprawnień fazy 3. W sumie może to zmniejszyć wydawanie pozwoleń na emisje o 138 mln w 2014 r., w porównaniu do roku 2013.

Szczegółowe informacje zawarte są w dokumencie KE: *Commission Staff Working Document, Informa-*

tion provided on the functioning of the EU Emissions Trading System, the volumes of greenhouse gas emission allowances auctioned and freely allocated and the impact on the surplus of allowances in the period up to 2020. ■

Małgorzata Nowak

Finanse

Dofinansowanie w ramach programu Efektywne wykorzystanie energii (Część 2)

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej ogłosił nabór w trybie konkursowym w ramach programu priorytetowego „Efektywne wykorzystanie energii”. Część 2) Dofinansowanie zadań inwestycyjnych, prowadzących do oszczędności energii lub wzrostu efektywności energetycznej przedsiębiorstw.

Celem programu jest dofinansowanie przedsięwzięć inwestycyjnych, realizowanych przez przedsiębiorców, prowadzących do efektywnego wykorzystania energii lub uzyskania wymiernych oszczędności energii. Zakres wspieranych inwestycji obejmuje m.in.:

- 1) racjonalizację zużycia energii elektrycznej,
- 2) racjonalizację zużycia energii cieplnej i gazu,
- 3) modernizację procesów przemysłowych,
- 4) wdrażanie systemów zarządzania energią i jej jakością.

Warunki dofinansowania

NFOŚiGW w ramach niniejszych konkursów przeznacza środki na dofinansowanie Przedsięwzięć w formie pożyczki, w wysokości do 200 mln zł.

W ramach jednego konkursu dany

wnioskodawca może złożyć tylko jeden wniosek o dofinansowanie danego rodzaju przedsięwzięcia wskazanego w programie priorytetowym.

PAMIĘTAJ!

W przypadku złożenia przez danego wnioskodawcę, w ramach jednego konkursu, więcej niż jednego wniosku o dofinansowanie tego samego rodzaju przedsięwzięć, rozpatrywany będzie tylko pierwszy według kolejności wpływu wniosków. Pozostałe wnioski pozostaną bez rozpoznania.

W ramach konkursu nie będą finansowane przedsięwzięcia zakończone przed dniem złożenia wniosku.

Rodzaje przedsięwzięć

Przedsięwzięcia w zakresie inwestycji, modernizacji i ulepszeń wprowadzających do zakładu nowe obiekty, systemy sterowania, instalacje i urządzenia techniczne, mające na celu poprawę efektywności energetycznej, a także zmierzające ku temu zmiany technologiczne w istniejących obiektach, instalacjach i urządzeniach technicznych, to w szczególności:

- 1) Wdrażanie systemów zarządzania energią i jej jakością (instalowanie analizatorów parametrów sieci) oraz wdrażanie systemów Smart Grid do zarządzania

sieciami elektroenergetycznymi w obiektach przedsiębiorstw.

- 2) Racjonalizacja zużycia energii elektrycznej przez:
  - a) energooszczędne systemy napędowe,
  - b) systemy sterowania napędami, np. przez instalacje łagodnego rozruchu,
  - c) energooszczędne silniki,
  - d) falowniki do pomp i wentylatorów,
  - e) energooszczędne sprężarki i systemy ich sterowania,
  - f) wewnętrzne sieci przesyłowe energii, w tym ograniczenie przepływów mocy biernej,
  - g) energooszczędne systemy oświetleniowe,
  - h) prostowniki napędów sieciowych,
  - i) niskostratne transformatory w lokalnych systemach elektroenergetycznych i wewnętrznych sieciach dystrybucyjnych.
- 3) Racjonalizacja zużycia energii cieplnej i gazu przez:
  - a) izolacje i odwadnianie systemów parowych,
  - b) systemy geotermalne, małe turbiny wiatrowe, kolektory słoneczne, pompy ciepła,
  - c) termomodernizacja budynków,
  - d) rekuperacja i odzyskiwanie ciepła z procesów i urządzeń,

- e) decentralizacja rozległych sieci grzewczych,
  - f) wykorzystanie energii odpadowej,
  - g) budowa/modernizacja własnych (wewnętrznych) źródeł energii.
- 4) Modernizacja procesów przemysłowych.

Termin i miejsce składania wniosków

Nabór wniosków w ramach VII i VIII konkursu programu priorytetowego „Efektywne wykorzystanie energii”. Część 2) odbywać się będzie w terminie:

- 1) od 2 listopada 2012 r. do 30 listopada 2012 r. – VII konkurs,

- 2) od 3 grudnia 2012 r. do 21 grudnia 2012 r. – VIII konkurs.

O przynależności do danego konkursu decyduje data wpływu wniosku o dofinansowanie do Kancelarii NFOŚiGW. Więcej informacji można znaleźć na www.nfosigw.gov.pl.

Redakcja

Finanse

Strategia działania NFOŚiGW na lata 2013-2016

Rada Nadzorcza NFOŚiGW przyjęła strategię działania Funduszu na lata 2013-2016. Dla spójnego działania z długoterminową polityką państwa uwzględniono również perspektywę planowania do 2020 roku.

Tworząc Strategię NFOŚiGW, zaplanowano zmiany dotychczasowego modelu działania instytucji. W przyszłości NFOŚiGW wzmocni rolę lidera systemu finansowania ochrony środowiska i gospodarki wodnej w Polsce, poprzez elastyczne dostosowywanie się do zmian w otoczeniu, szczególnie w następujących zakresach:

- **Wspieranych dziedzin** – konsolidacja wspieranych celów, jasne ich określenie i zmniejszenie liczby priorytetów. Zmiana alokowania środków i skierowanie największego strumienia finansowania na działania związane z szeroko rozumianą niskoemisyjną i zasobooszczędną gospodarką, ochroną klimatu i zapobieganiem jego zmianom (w tym gospodarką wodną), eko-innowacjami służącymi poprawie konkurencyjności podmiotów gospodarczych działających w Polsce oraz zmniejszeniem wykorzystania zasobów naturalnych, a także z tworzeniem zielonych miejsc pracy.
- **Wspieranych sektorów** – finansowanie skierowane będzie głów-

nie do jednostek samorządu terytorialnego, przedsiębiorstw i gospodarstw domowych. Przy tej kierunkowej zmianie głównym wyznacznikiem będzie maksymalizacja efektu ekologicznego uzyskana na skutek dofinansowania ze środków NFOŚiGW.

- **Instrumentów finansowych i struktury finansowania** – istotnym działaniem będzie tworzenie instrumentów, dzięki którym, np. przez zaangażowanie strony trzeciej (ESCO2, partnerstwo publiczno-prywatne, w tym koncesje) jednostki samorządu terytorialnego będą realizowały swoje zadania i zaspokajały potrzeby mieszkańców, bez zwiększania zadłużenia. Przewiduje się dążenie do znaczącego zwiększenia udziału finansowania zwrotnego w stosunku do bezzwrotnego ze środków własnych. Jednocześnie zakłada się, że pomoc bezzwrotna będzie udzielana, co do zasady, jako wsparcie ukierunkowane na pozyskanie zewnętrznych źródeł finansowania (np. dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych i emisji obligacji komunalnych lub do wykupu obligacji) lub jako element zachęty do podejmowania inwestycji proekologicznych (umorzenia). Zakładany poziom finansowania zwrotnego może ulec zmianie w sytuacji nieko-

rzystnych uwarunkowań w sektorze finansów publicznych, ograniczających możliwości jego zadłużania.

- **Struktury organizacyjnej i sposobu działania** – zwiększenie efektywności organizacyjnej w związku z rozwojem współpracy z partnerami zewnętrznymi. Obok kontynuowania dotychczasowej działalności i bezpośredniego dofinansowywania dla beneficjentów, w tym pełnienia funkcji Instytucji Wdrażającej, również w nowej perspektywie finansowej UE, celem NFOŚiGW w ramach nowej perspektywy Unii Europejskiej będzie dodatkowo funkcjonowanie jako Fundusz funduszy, czyli pośrednik finansowy, wdrażający innowacyjne instrumenty finansowe ze środków unijnych (instrumenty zwrotne typu pożyczki lub obejmowanie, nabywanie udziału akcji, obligacji oraz stosowanie poręczeń). W zakresie środków krajowych, NFOŚiGW w porozumieniu z Ministrem Środowiska będzie wyznaczał i określał zasady wsparcia i kierował to wsparcie do beneficjentów za pośrednictwem instytucji współpracujących z NFOŚiGW (głównie WFOŚiGW i banki).
- **Kwantyfikacji celów** – precyzyjna kwantyfikacja celów zarówno ekologicznych, jak i orga-

nizacyjnych. Monitorowanie osiągnięcia zakładanych poziomów mierników, a w przypadku wystąpienia ryzyka ich nieosiągnięcia, szybkie podejmowanie działań zmierzających do jego eliminacji.

Oferta dostosowana do potrzeb odbiorców

Strategia Narodowego Funduszu zakłada m.in. elastyczne dostosowywanie oferty programowej NF, biorąc pod uwagę potrzeby, uwarunkowania i możliwości odbiorców dofinansowania. W przyszłości każdy nowy program przed jego ogłoszeniem zostanie zweryfikowany ściśle pod kątem potrzeb beneficjentów. Szczególnie podkreśla się w nim etap badania opinii społecznej, które dla przyszłych programów stają się normą.

Obecnie w opinii unijnych ekspertów programem najbardziej zbliżonym do planowanych programów finansowych w nowej perspektywie finansowej jest funduszowy program dopłat do kolektorów słonecznych.

Wsparcie dla gospodarki niskoemisyjnej

Zakłada się, iż w okresie realizacji Strategii NFOŚiGW priorytetem stanie się finansowanie przedsięwzięć stanowiących innowacyjne rozwiązania w zakresie ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Kontynuowane będzie wsparcie szeroko rozumianej gospodarki niskoemisyjnej, realizowanej przez:

- rozwój niskoemisyjnych źródeł energii,
- poprawę efektywności energetycznej,
- poprawę efektywności gospodarowania surowcami i materiałami,
- rozwój i wykorzystanie technologii niskoemisyjnych,

- zapobieganie powstawaniu oraz poprawę efektywności gospodarowania odpadami,
- promocję nowych wzorców konsumpcji oraz zapobieganie zmianom klimatu.

Powinny pojawić się także nowe rozwiązania w zakresach takich, jak: ograniczenie hałasu, ograniczenie emisji i wykorzystanie metanu, kompleksowe, rozwiązywanie problemów środowiskowych na obszarach chronionych oraz na terenie miast, miejscowości uzdrowiskowych, zielonych pierścieni wokół miast.

Cel generalny NFOŚiGW

Cel generalny, jaki postawił sobie Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, będzie realizowany w ramach czterech priorytetów środowiskowych.

PRIORYTET 1. Ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi

W zakresie działań związanych z ochroną wód realizowane będą programy obejmujące przede wszystkim budowę i modernizację systemów kanalizacyjnych (oczyszczalnie ścieków, sieci kanalizacyjne) oraz inwestycje obejmujące zagospodarowanie komunalnych osadów ściekowych.

Ponadto kontynuowane będą programy wspierające budowę indywidualnych systemów oczyszczania ścieków na obszarach nieobjętych zasięgiem aglomeracji wyznaczonych dla potrzeb KPOŚK.

Równolegle prowadzone będą działania w zakresie gospodarki wodnej, skierowane głównie na racjonalizację gospodarowania zasobami wód powierzchniowych i podziemnych, w celu uniknięcia deficytów wody oraz zabezpieczenia przed skutkami powodzi.

Ważne jest też prowadzenie inwestycji w zakresie ochrony przeciwpowodziowej, z wykorzystaniem powstających obiektów na cele energetyczne oraz wspieranie działań o charakterze nietechnicznym, dotyczących m.in. zwiększenia naturalnej retencji, budowy systemu wczesnego ostrzegania i prognozowania powodzi oraz zarządzania ryzykiem powodziowym, a także prowadzenia kampanii edukacyjnych.

PRIORYTET 2. Racjonalne gospodarowanie odpadami i ochrona powierzchni ziemi

W ramach tego priorytetu realizowane będą przedsięwzięcia dotyczące stopniowego przechodzenia z systemu polegającego na składowaniu odpadów na system wspierający przetworzenie, odzysk surowców oraz ich energetyczne wykorzystanie. Dużego znaczenia będą nabierać działania związane z zapobieganiem powstawania odpadów. Istotne będzie wspieranie i wdrażanie niskoodpadowych technologii produkcji. Ponadto ważne będzie zwiększenie możliwości energetycznego wykorzystania odpadów poprzez termiczne przekształcanie odpadów, w szczególności ulegających biodegradacji, w tym osadów ściekowych.

Realizowane będą również działania dotyczące rekultywacji i/lub rewitalizacji terenów zdegradowanych działalnością przemysłową, gospodarczą, wojskową oraz na skutek zjawisk naturalnych. Jednocześnie realizowane będą działania, mające na celu racjonalne i efektywne gospodarowanie kopalinami oraz innymi surowcami i materiałami z nich pochodzącymi. Wymagają one prowadzenia rozpoznania i badań oraz wskazania złóż strategicznych.

Realizowane działania nastawione będą na rozwój technologii i zwiększanie dostępności technologii wy-

korzystających energię z różnych zasobów surowcowych, a także rozwój innych technologii niskoemisyjnych (np. czystych technologii węglowych). Prowadzone będą również kampanie edukacyjne w zakresie racjonalnego gospodarowania surowcami, materiałami i odpadami.

PRIORYTET 3. Ochrona atmosfery

W ramach tego obszaru tematycznego wspierane będą głównie zadania związane z przeciwdziałaniem zmianom klimatu, w tym ze zmniejszeniem emisji gazów cieplarnianych oraz poprawą jakości powietrza. Ograniczenie emisji substancji szkodliwych do atmosfery będzie się odbywało przez kompleksową likwidację istniejących, nieefektywnych urządzeń grzewczych oraz zbiorowe systemy ciepłownicze.

Ponadto w ramach priorytetu realizowane będą zadania polegające na zwiększeniu efektywności wykorzystania energii oraz wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii. Poprawa efektywności energetycznej musi dotyczyć wytwarzania, przesyłu i wykorzystania u odbiorców końcowych.

Bardzo istotne będzie rozwijanie kogeneracji, w tym kogeneracji wysokosprawnej, modernizacja i rozbudowa sieci ciepłowniczych, termomodernizacja budynków użyteczności publicznej oraz budownictwo energooszczędne. W celu

wzmocnienia roli odbiorców finalnych w zarządzaniu zużyciem energii ważną będzie modernizacja sektora energetyki w zakresie inteligentnego opomiarowania i inteligentnych sieci energetycznych (ISE). W zakresie wykorzystania odnawialnych źródeł energii realizowane działania będą skierowane na wzrost produkcji energii, pochodzącej z odnawialnych zasobów energii.

PRIORYTET 4. Ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów

Podstawowym celem priorytetu będzie zahamowanie spadku różnorodności biologicznej oraz zapewnienie właściwego stanu ochrony dla możliwie dużej liczby gatunków oraz siedlisk przyrodniczych.

W ramach tego działania realizowane będą m.in. działania związane z kompleksową oceną stanu środowiska, wyceną jego funkcji ekosystemowych, opracowaniem planów zadań ochronnych, planów ochrony oraz programów/strategii ochrony dla najcenniejszych z punktu widzenia ochrony przyrody gatunków. Ze względu na rozwój gospodarczy oraz wzmożony ruch turystyczny istotne będzie również ograniczenie antropopresji na najcenniejsze tereny chronione oraz eliminacja bezpośredniej presji na obszary cenne przyrodniczo przez ograniczenie niskiej emisji.

Ponadto realizowane będą działania, mające na celu utrzymanie

i odtwarzanie naturalnych ekosystemów retencjonujących wodę (szczególnie na obszarach górskich) oraz spowolnienie spływu powierzchniowego wód, łagodzenie wpływu zmian klimatu na środowisko, poprzez absorpcję CO₂, poprawę bilansu cieplnego, a także przeciwdziałanie zjawiskom kłęskowym, dotyczącym siedlisk i gatunków, wynikającym ze zmian klimatu i antropopresji oraz usuwanie ich skutków.

W ramach powyższych czterech priorytetów horyzontalnie realizowane będą również działania związane z edukacją ekologiczną, ekspertyzami, innowacyjnością, niskoemisyjną i zasobooszczędną gospodarką oraz monitoringiem środowiska i zapobieganiem zagrożeniom, a także wspieraniem systemów zarządzania środowiskowego, głównie Systemu Ekozarządzania i Audytu (EMAS).

Nowa strategia uwzględni kierunki rozwoju, określone w dokumentach programowych, tj. w Polityce Ekologicznej Państwa oraz Strategii Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko.

Zawiera również ustalenia dotyczące prowadzenia działań środowiskowych w ramach Wspólnej Strategii działania Narodowego Funduszu i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej. ■

Redakcja

Opłaty i fundusze w ochronie środowiska

WYDAWCA: Verlag Dashofer Sp. z o.o., al. Krakowska 271, 02-133 Warszawa
tel.: (+48 22) 559 36 00, faks: 829-27-00, 829-27-27

Redaktor odpowiedzialny: Anna Podgórska, podgorska@dashofer.pl, www.dashofer.pl

Redakcja i korekta techniczna: Jolanta Stypułkowska. Skład: Dariusz Ziach

Prenumerata: kwartalna 75 zł + 23% VAT, roczna 267 zł (11% taniej) + 23% VAT.

Wpłaty kierować na rachunek: Verlag Dashofer Sp. z o.o. Bank Handlowy S.A., nr 90-10301508-0000000800916003.

Redakcja odpowiada na łamach gazety na wybrane pytania Czytelników przesłane faksem lub pocztą.

© 2012 Dashofer Holding Ltd & Wydawnictwo Verlag Dashofer. Wszystkie prawa zastrzeżone.

Przedruk w całości lub we fragmentach i rozpowszechnianie bez zgody wydawcy zabronione.

Ze względu na stałe zmiany w polskim prawie oraz niejednolite interpretacje przepisów

Wydawnictwo nie ponosi odpowiedzialności za zamieszczone informacje.